

הגדרה חדשה להפרעת קשב – ADHD לפי DSM 5

- ההגדרה עברה מתחום : בעיות התנהגות לתחום : הפרעות נוירולוגיות התפתחותיות
- הפרעה מוגדרת לאורך ציר התפתחותי ואינה מיוחסת לילדים – כלומר זו הפרעה שמתחילה בילדות (גם עד גיל 12) אך נמשכת לכל אורך החיים.
- יש גמישות בהגדרה מה זה הפרעה קלינית ובדרישה שזה יפריע תפקודית בשתי סביבות שונות
- יש שינוי במספר הסימפטומים בגיל הבוגר (5 מתוך 9 מספיקים)
- אין 3 טיפוסים אלא 3 מופעים וזה יכול להשתנות עם הגיל
- ניתן לאבחן ADD ואוטיזם לאותו אדם כהפרעה משולבת

הוגדרה כהפרעה נוירולוגית התפתחותית שמאובחנת בילדות אך יכולה להתגלות עד גיל 12 (ולא עד 6) ונמשכת לכל אורך מעגל החיים

בוטל NOS כשהקריטריונים המלאים לא נמצאים ניתן לבחור בין שתי

אופציות:

1. כשסימפטומים תואמים את הקריטריון אבל גיל תחילת

הסימפטומים אחרי גיל 7.

2. כשסימפטומים לא עונים על הקריטריון המלא של ההפרעה,

אבל דפוס ההתנהגות מאופיין בחולמנות והיפראקטיביות ניכרים.

נקבעו 3 דרגות חומרה:

MILD - מעט סימפטומים ובסביבה אחת - כאשר נצפים אותם סימפטומים המגדירים ADHD אך השפעתם בחברה, בלימודים ובעבודה היא מינורית.

MODERATE - יש עד-5 (6) סימפטומים או הפרעה תפקודית בינונית - ניתן להוכיח את נוכחותם של הסימפטומים ואת השפעתם על התפקוד החברתי, הלימודי או תעסוקתי ברמה שבין קלה לחמורה.

SEVERE - יש יותר מ-5 (6) סימפטומים וזה משפיע משמעותית תפקודית בכל התחומים ובשתי סביבות - הרבה מתוך הסימפטומים מופיעים, חלק מהם בולטים מאוד בחומרתם ובהשפעתם השלילית על התפקוד החברתי, הלימודי והתעסוקתי.

הקריטריונים הנדרשים לאבחון חוסר קשב

1. לאבחון אי קשב נדרשים 6 או יותר מתשעת הסימפטומים (המפורטים מטה).

2. הסימפטומים התמידו בששת החודשים האחרונים, ואינם נובעים ממהלך התפתחות

הילד.

3. הסימפטומים משפיעים ישירות על פעילות חברתית, אקדמית, ותעסוקתית.

4. למתבגרים ומבוגרים (מעל גיל 17) נדרשים לאבחון 5 סימפטומים מתוך התשעה

5. הסימפטומים אינם נובעים ממרדנות מתנגדת (ODD) מאי ציות, מעוינות, או מכשל להבין

משימות או הדרכה

הסימפטומים לחוסר קשב – Inattentive Symptoms

א. לרוב נכשל להקדיש תשומת לב מספקת לפרטים, ועושה טעויות אי אכפתיות, כמו בשעורי בית, בעבודה- מתעלם או מחמיץ פרטים, ועבודתו אינה מדויקת.

ב. מתקשה להתמיד בקשב במשימות. קשיים להישאר מרוכז בהרצאות, בשיחות, בקריאה וכתיבה ממושכת.

ג. לא נראה כמקשיב כשפונים אליו ישירות, ומחשבתו נראית במקום אחר גם בהעדר גורם ברור מסיח דעת.

ד. אינו עוקב אחר הוראות. מתחיל משימה ומאבד מהר את הריכוז ודעתו מוסחת בקלות. נכשל בסיום שיעורים ועבודות בית, או במשימות במקום העבודה.

ה. קשיים בארגון משימות ופעילויות. קשיים בניהול רציף אחרי מטלות. אי סדר ולא מאורגן בעבודה. ניהול זמן גרוע ואינו עומד בלוח זמנים.

ו. בשיעורי בית, ועבודות בית, מתאפיין כנמנע מחוסר עניין וחיבה לביצוע משימות הדורשות מאמץ נפשי מתמשך. המבוגרים נמנעים מהכנת דוחות, מילוי טפסים, או לבדוק הרבה ניירת.

ז. מאבד דברים הנחוצים לו למטלות ולפעילות. כמו עפרונות, ספרים, ארנק, משקפיים, טלפונים ניידים.

ח. דעתו מוסחת בקלות מגירויים חיצוניים. מבוגרים מוסחים גם ממחשבות שאינן קשורות לעניין.

ט. תדיר שכחן בפעילות היומיומית. מבוגרים שוכחים להחזיר שיחת טלפון, ושוכחים מועדים לפגישות.

הקריטריונים הנדרשים לאבחון היפראקטיביות/ אימפולסיביות

1. שישה או יותר מהסימפטומים (המפורטים מטה).
2. התסמינים התמידו לפחות בששת החודשים האחרונים במידת חומרה שאינה קשורה למהלך ההתפתחות הילד.
3. הסימפטומים משפיעים ישירות על הפעילות החברתית, לימודית ומקצועית.
4. במבוגרים נדרשים לאבחון חמישה סימפטומים.
5. הסימפטומים אינם בגלל ODD, אי ציות, עוינות, וכשל בהבנת הדרכה.

הסימפטומים להיפראקטיביות

- א. אי שקט, מתופף בידיו, מזיז רגליו, מתנועע בישיבה.
- ב. בד"כ חסר מנוחה במשך פעילות כאשר אחרים יושבים. יכול לעזוב את מקומו בכיתה, במשרד ובמקום עבודה, ובמצבים אחרים הדורשים להישאר ישובים.
- ג. מתרוצץ רץ ומטפס על רהיטים במצבים לא מתאימים. המבוגרים חשים חוסר מנוחה.
- ד. מדבר בקול רם ומרעיש במהלך משחק, בזמן חופשי, ובפעילות חברתית.
- ה. בפעילות מתמדת, מתנהג כאילו מונע ע"י מנוע. מתקשה להיות שקט לאורך זמן בפגישות, במסעדות. נראה ע"י אחרים כלא רגוע ומתקשה להיות איתם.
- ו. מדבר בצורה מוגזמת.

המשך סימפטומים נדרשים להיפראקטיביות/אימולסיביות

ז. מתפרץ לדברים משיב לשאלה לפני שהושלמה. מבוגר מתפרץ לשיחות ומשלים דברי אנשים.

ח. מתקשה לחכות לתור ולהמתין בתור

ט. מתפרץ ומפריע לאחרים, מתפרץ לשיחות, נדחק למשחקים, ולפעילויות. יכול להשתמש בדברים של אחרים מבלי לשאול או לבקש רשות. מבוגרים יכולים להתפרץ ולקחת פיקוד על מעשי אחרים.

י. נוטה לפעול ללא מחשבה. מתחיל משימות ללא הכנה מתאימה, או נמנע מלקרוא או להקשיב להנחיות. יכול לדבר בלי לקחת בחשבון את התוצאות הנובעות מכך, או לקבל החלטות חשובות בבדל שנייה, כמו קנייה אימפולסיבית של מוצרים. לפתע נוטש משרה. מנתק קשר עם חברים.

יא. חסר סבלנות: להמתין לאחרים, לחכות לאחרים אלא פועל מהר יותר מאחרים, להמתין שאנשים יגיעו לשורה התחתונה, מאיץ מהירות בנסיעה, חותכים בנסיעה להשיג אחרים.

יב. לא נוח לו לעשות דברים באיטיות או באופן סיסטמתי. ולעיתים קרובות פזיז בפעילות ובמטלות.

יג. אינו נמנע מפיתויים או הזדמנויות, אף אם זה כרוך בלקיחת סיכונים. משחק בדברים מסוכנים. מבוגר יכול להתחייב ליחסים לאחר היכרות קצרה, לקחת משרה, להיכנס לעסק ללא תכנון ובדיקה קפדנית.

עקרונות לקביעת אבחנת הפרעת קשב וריכוז ADHD על פי DSM-V

1. מספר בולט של סימפטומים הופיעו לפני גיל 12 שנים. (עד היום הגיל הקובע לתחילת הופעת הסימפטומים הינו 7 שנים).
2. הסימפטומים מופיעים בשני מקומות לפחות, בית, בי"ס, עבודה, עם חברים וקרובים, ובפעילויות אחרות.
3. הוכחות ברורות שהסימפטומים מפריעים או מפחיתים את איכות חיי החברה, לימודים, או תפקוד מקצועי.
4. הסימפטומים אינם מופיעים בעקבות סכיזופרניה, או הפרעות פסיכוטיות אחרות, ולא ניתן לשייכם יותר להפרעה נפשית אחרת, כמו הפרעת חרדה, שינויי מצב רוח, פיצול אישיות, והפרעת אישיות.
5. הפרעת התפתחות נרחבת – PDD והפרעה בספקטרום אוטיסטי – ASD אינם כלולים בנ"ל.

הגדרת הפרעת קשב וריכוז לפי הופעתה ב DSM-V

Combined Presentation - הפרעה משולבת אם קריטריונים של אי קשב, היפראקטיביות ואימפולסיביות הקיימים בחצי השנה האחרונה.

הפרעה משולבת מוסחות + היפראקטיביות - סימן 314.01 (F90.2)

Predominately Inattentive Presentation - כאשר קריטריונים של אי קשב קיימים בחצי השנה האחרונה, ואילו הקריטריונים של היפראקטיביות/אימפולסיביות אינם. **הפרעת מוסחות בעיקר - סימן 314.0 (F90.0)**

Predominately Hyperactive/Impulsive Presentation - כאשר קריטריונים של היפראקטיביות ואימפולסיביות קיימים בחצי שנה האחרונה, ואילו קריטריונים של אי קשב לא. **הפרעת היפראקטיביות/אימפולסיביות בעיקר - סימן 314.01 (F90.1)**

ה DSM-V מאפשר הקלה באבחנה של נבדקים: זאת כאשר מופיעים אצלם כול הסימפטומים שמייצגים אחת מאפשרויות האבחנה: לקות קשב, היפראקטיביות/אימפולסיביות או הפרעה משולבת אך רק חלקם הופיעו לפחות 6 חודשים קודם ומוכח כי יש להם השפעה שלילית בחברה, בלימודים או בעבודה.

Other specified ADHD – למשל במקרים בהם אין מספיק מידע מגורמי ביה"ס.

סימן 314.01 (F90.8)

Unspecified ADHD – למשל במקרים שאין מספיק קריטריונים שהילד עונה עליהם.

סימן 314.01 (F90.9)

Inattentive Presentation (Restrictive) - אם קריטריונים של אי-קשב מתקיימים,

אבל לא יותר משני סימפטומים של היפראקטיביות/אימפולסיביות קיימים במחצית השנה

האחרונה. הפרעת קשב מוגבלת

שכיחות באוכלוסייה

השכיחות ADHD באוכלוסייה נעה בין 3-10%. השכיחות ברוב החברות 5% לפחות, בבגרות יורד ל-2% כלומר מה שקורה שכמחצית מהאנשים לומדים איך להתמודד עם הפרעה והקושי יורד. זה כבר לא הפרעה אצלם אלא קושי.

היחס בנים-בנות ¼ אולי בגלל זיהוי מהיר יותר של הבנים עקב היפראקטיביות ניכרת יותר (הפרעות לסביבה) או אולי נטייה מולדת גדולה יותר בבנים.

בבגרות היחס בין בנים לבנות = 1:6

אין מרקרים ביולוגיים ספציפיים, על כן האבחנה היום היא עדיין קלינית.

התסמינים קשים להבדלה מהנורמה מתחת לגיל 4! קשה להבדיל בגילאים הללו בין הפרעות ויתכן שזו הנורמה של התנהגות תואמת גיל.

ההפרעה גנטית – הפרעה אורגנית, מבוססת על שינוי קטן במבנה המוח ובתפקודו.

מדובר בעיקר בגנים המקדדים את הנוירוטרנסמיטרים:

דופמין, סרוטונין ונוראדרנלין,

השינוי בהם גורם לשינויים שונים במבני החלבונים הנושאים אותם והקולטים אותם במוח.

במחקרי הדמיה שונים נמצאה ההפרעה מתקשרת לשוני מבני באונות הפרונטליות, בעיקר האונה הפרונטלית הימנית ומתמקדת במעגל ה fronto striatal .

במחקרים שבדקו תפקוד נמצאה ירידה יחסית בניצול צריכת הסוכר והחמצן במצבים הדורשים ריכוז באזורים מוחיים אלו.

שאלונים:

שאלון קונרס –

שאלון מקוצר

שאלון מורחב (CBCL) Child Behavior checklist

שאלון אכנבאך –

מדדי קשב שמיעתי

זכירת ספרות

אותיות ומספרים

ריי שמיעתי R-AVLT

חשבון

מדדי קשב חזותי:

קידוד

D2

איתור סימנים

מבחני ביטול CANCELLING (ספרות או אותיות)

מעקב אחר סימנים

צורות (יהלום, 592).

דמויות (פסילה מוכסלר 4)

Continuous performance test

– Test of Variables of Attention - T.O.V.A.

CPT II של קונרס

BRC

MOXO

הבדיקה הממוחשבת מבוססת על ניתוח התגובה לגירוי - השמטות,
תוספות שגויות, זמן תגובה וכדומה